

Oponentský posudek bakalářské práce

Voralová, Anna: *Život po tragické události: 5. květen 1945 v obci Sobiňov*. Katedra sociálních věd, FF UPa, Pardubice 2016. 58 stran a krátký film

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lada Viková

Predložená bakalářská práce se zabývá událostí 5. května 1945 v obci Sobiňov, při níž zemřelo 31 mužů z této lokality a z přilehlých obcí. Tato událost a její připomínání je autorkou pojímáno v perspektivě rituálu (str. 51) a tzv. orální historie.

Práce je členěna do několika bloků. Teoretický rámec nastiňuje téma paměti a teorie traumatu. metodologická část přibližuje autorčin přístup ke zpracování tématu, následující blok popisuje událost 5. května v Sobiňově pohledem pamětníků a charakterizuje současnou podobu Sobiňova zejména z pohledu společenských aktivit probíhajících v průběhu celého roku. Další blok je zaměřen na pamětníky a jejich život a na vzpomínky na 5. květen a „jejich budoucnost“. Samostatně je vyčleněna kapitola týkající se vizuální části bakalářské práce, která by však mohla být součástí věnované metodologii.

Autorka si klade dvě výzkumné otázky: *Jak se události ze dne 5. 5. 1945 odrazily na dalším životě občanů obce? Je tato událost stále v paměti občanů, nebo se na ni postupně zapomíná?* (str. 8)

Anna Voralová se snaží přistoupit k tématu z několika rovin. Jedna z nich je psychologická (například str. 27, 49, 50). Autorka primárně vychází z pojetí události jako tragické a v práci se ptá po tom, jak je možné se s tragickou událostí v životě vyrovnat (str. 10). Dále se dotazuje po euforii a po tom, jak bylo možné, že mladí chlapci mohli vyrazit na německou armádu. Další rovina výzkumu je zaměřena na dění v obci z perspektivy rituálu (str. 28 – 34), do něhož je zasazena i pietní akce.

Autorka používá zejména biografickou metodu, ovlivněnou i autobiografií, protože z obce sama pochází. Pozice aktéra „zevnitř skupiny“ či „insidera“ je v antropologickém výzkumu relevantní, ale z textu i filmu vyplývá, že autorka si úskalí této pozice pro reprezentaci příliš neuvědomuje. V dobře míněném empatickém přístupu přejímá diskurz vybraných pamětníků a nereflektuje i potřebu jistého odstupu a prezentaci názorů v širší perspektivě. Výstup výzkumu lze vnímat v aktivistické rovině, která se ale jeví tak, že není autorkou ani v textu ani ve filmu zcela vědomá (s určitou výjimkou a kontrádkcemi na str. 10, 13, 15, 16, 51). Autorčino ztotožnění se s určitým způsobem pohledu na událost a potřebu uchování jejího připomínání v určité podobě je zcela zřejmá zejména ve filmu, který má –

zejména díky volbě hudby – značně patetický charakter. Doplnění o citáty různých autorů ve formě titulků tento rys ještě umocňuje.

Čtenáři jsou přiblíženy názory autorky na její etické pojetí a také na ovlivňování průběhu a realizace výzkumu přítomností kamery.

Bakalářská práce je pečlivě zpracována, je zřejmé, že autorka na výzkumu a jeho zpracování intenzivně pracovala. Snažila se pojmout téma z více perspektiv, ale pro celkové zpracování by bylo možná vhodnější zaměřeni se jen na jednu z nich.

Přestože z výpovědí respondentů vyplývají i údaje, které by stálo za to rozvinout, v závěru nejsou reflektovány. Například zmínka o tom, že pro mnohé z přeživších či jejich potomků byla smrt považována za běžnější součást života než je dnes (str. 40, 41, 43). Namísto toho, aby se autorka zamyslela nad tím, jak se mění „žitá zkušenost“ a způsoby pohledu na „trauma“ v různých časech a prostorech, v závěru spíše potvrzuje přijetí dominujícího konceptu traumatu citováním současných psychiatrů (str. 50). Celkově v práci postrádám analytičtější perspektivu, která by nabídla širší pohled a pestrost názorů na zkoumané téma. Z hlediska výsledného výstupu bych doporučila rozvinout pohled například o následující:

1. Nabídnout názory i těch, kteří nebyli samotnými aktéry ozbrojeného střetnutí či jejich potomky.
2. Rozhovor se starostou obce a dalších zastupitelů k tématu.
3. Rozhovor s těmi, kteří se do obce přistěhovali až později či v současnosti, a jejich porozumění události a jejímu připomínání.
4. Zakomponování lokální stratifikace a hlubší vysvětlení vztahů. Například proč byly hroby padlých v květnu 1945 umístěny za zdí evangelického hřbitova? Vyjednávalo se o pohřbení mrtvých na různých místech či jejich rozdělení podle vyznání? Kdo o tom rozhodl a proč? Jak se na to vzpomíná? Jak se pieta týká či netýká padlých z I. světové války? Jak se pieta vůči padlým z obou válek připomínala, spojovala či dělila apod. v době před rokem 1989? A jak je tomu dnes? Jak místní lidé vnímali přítomnost „německých“ obyvatel, kteří v Sobíňově (či na Sopotech) žili po staletí? Co se s nimi stalo v průběhu válek a je nějaká vazba těchto obyvatel na událost z 5. 5. 1945?

Předložená bakalářská práce splňuje požadavky kladené na absolventskou práci bakalářského studia oboru sociální antropologie. Na základě výše uvedeného proto navrhuji hodnocení práce velmi dobře.

Dne 12. 5. 2016

PhDr. Lívia Šavelková, Ph.D.